

TÜRKİYE'DE KÜLTÜR POLİTİKA VE PLANLAMARINDA ALEVİLİK VE BEKTAŞILIK MESELESİ

Mustafa TALAS¹

ÖZET

Cumhuriyetin kuruluşundan önce, Türkiye Tarihinde Osmanlı İmparatorluğu'nun Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi'nde toplum hayatı ve bazı sosyal organizasyonlar islah edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu çabalar uygulama açısından yetersiz olmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde özellikle Atatürk Dönemi, reform ve yenilikler uygulama bakımından daha başarılıdır. Atatürk'ün kültür politikasında uygulamalı faaliyetlere önem verilmiştir. Daha önce düşünülemeyen pek çok mesele yasalaştırılmıştır. Bununla beraber, Atatürk sonrasında, benimsenen reformların hayata geçirilmesi konusunda pek fazla başarılı olunamamıştır.

Alevilik ve Bektaşilik Türk Toplumundaki fay hatlarından biri olduğundan dolayı Türkiye'nin en temel meselelerindedir. Bundan dolayı, Alevilik ve Bektaşilik kültür politikaları ve planlamalarında yer almalıdır.

Alevilik ve Bektaşiliğin dini sebepler bakımından tehdit olarak görülmesi gerçeğinden hareketle Türkiye'de kültür politikası ve planlamalarında görülmemektedir. Alevilik ve Bektaşiliğin İslâm'ın içinde görülmesi istenmektedir. Alevilik ve Bektaşilik inanç özgürlüğünü elde ettiğinde İslâmi perspektiften ayrılacağı düşünülmektedir. Bu algılamada tarihteki Türk-İran mücadelesinin büyük bir rolü vardır.

Bu çalışma için Türkiye'deki kalkınma planlarını incelenmiş ve Alevilik ve Bektaşiliğin bu kalkınma planlarında bulunmadığı görülmüştür. Fakat Avrupa Birliğinin ilerleme raporları ve ulusal programlar gibi belgelerde Alevilik ve Bektaşilik yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kültür, Türkiye'de Kültür, Kültür Politikası, Kültür Planlaması, Türkiye'de Kültür Politikaları

TURKISH ALEVISM AND BEKTASHISM ISSUE IN THE CULTURAL POLITICS AND PLANNING IN TURKEY

ABSTRACT

The life of society and some social organizations were tried to be reformed during Tanzimat

¹ Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, E-Posta: mtalas44@hotmail.com

and Constitutional Period of Ottoman Empire in the history of Turkey. But these efforts have been insufficient about application.

In the Republic Era, new Republic reformations and the novelties have been more favorable about the application. In Atatürk's cultural politics, it has been considered important practical workings. A lot of Questions which were not thought before have been made laws. However after Atatürk, this understanding has been lost.

Alewism and Bektashism are essential problem for Turkey because they are the fault line about Turkish society. Because of this, Alewism and Bektashism should appear in cultural policies and planing.

It is unimportant that Alewism and Bektashism are found in the cultural policies and planing in Turkey because of the fact that it is perceived Alewism and Bektashism as a threat about religious reasons. Alewism and Bektashism have been wanted to be seen in Islam. It is thought that when Alewism and Bektasizm have got liberation of the belief, they would have divorced Islamic perspectives. In this perception, there are great role of the Turkish-Iranian struggle in history.

We searched development plans in Turkey in context culture and found that there would not have been Alewism and Bektasizm in these development plans for this study. But we have been able to see Alewism and Bektasizm in European Union document such as progress reports and national programs.

Key Words: Culture, The culture in Turkey, Politics of the culture, The planization of the culture, Politics of the culture in Turkey

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, laik, demokratik ve üniter yapısıyla bölgesinin lider ülkesi olmaya aday olarak gelişmesini devam ettirmektedir.

Bu çabaları ekonomiden başlayıp kültüre, hukuka varıncaya kadar her sahada gözlemleyebilmek mümkündür. Türk Devleti'ni ileriye doğru götürmek için, elli yıllık bir süredir, planlı kalkınma modeli benimsenmiştir. Söz konusu planlı kalkınma modeliyle değişmelerin tipi, sürati ve devamlılığının kontrol altına alınmasına çalışılmaktadır.

Doğal olarak kültür sahasında da planlamalar yapılmaktadır. Kültürün bir bütün olarak ele alınıp toplumun gelecek nesillerinin sağlıklı olarak gelişmesini sağlayan temel faktör şeklinde değerlendirilmesi adı geçen planların temel işlevi olmaktadır. Ancak Türkiye'de kültür planlamasından bahsederken bu işlevden tam anlamıyla söz edebilmek oldukça güç olmaktadır. Bundan dolayı, kültür politikalarının araştırılması da güçleşmektedir.

Kültür politikalarını araştırırken devletin kültür karşısındaki tavrı ve durumu, kültür politikalarını tayin vasıtaları olarak hangi kuruluşları kullandığını tespit yolu seçilmiştir. Bunlardan başka kültürün kullanımı yaygınlaştırılması ve iletimi ile ilgili hangi plan ve programların uygulandığı analiz edilmiştir. Bu anlamda şu ana kadar hazırlanmış olan dokuz kalkınma planı kültür boyutuyla ve Millî Kültür Şuraları ve bu şuralarda alınan kararlar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda Devlet Planlama Teşkilâtı verileri (hem basılı olanlar hem de dijital olarak sanal alemde sunulanlar) incelenmiş ve analiz yapılmıştır. Yöntem olarak belge incelenmesi ve teorik analiz metodları birlikte kullanılmıştır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kültürün planlaması ve kültür politikaları izah edilmiştir. İkinci bölümde ise Alevilik ve Bektaşiliğin kültür planlama ve politikalarında nasıl yer aldığı incelenmiştir.

Kültür planlaması ve politikası yürütülmesi çok zor ve önemi de zorluğu derecesinde olan bir planlama ve politika türüdür. Hem soyut alanı ile hem de somut alanı ile toplumların devamlılığını sağlayan karmaşık bir sistem olan kültür konusunun bir devlet politikası olarak değerlendirilmesi çalışmada tercih edilen temel noktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin seksen altı yılı aşkın geçmişi iyi bir şekilde incelendiğinde şu sonuca varılabilir: Atatürk Dönemi'nde toplumun ve cumhuriyetin temeline oturtulan kültür (Talas, 2009:31-45); daha sonraki dönemlerde aynı düzeydeki pozitif yaklaşım eksenini kaybetmiştir. Kurumlar ve kurallar bakımından Atatürk döneminde çağdaşlaşma ve milliyetçilik şeklinde iki ayaklı bir denge kurulmuştur. Atatürk döneminde tesis edilen bu denge, daha sonraki dönemlerde kaybolmaya başlamıştır.

Kültürün planlaması ve politika oluşturulmasının sosyolojik bakımdan değerlendirilmesinin değişik çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu türen bir çabanın ürünü olarak değerlendirilmesi gereken bu makalede, çalışmanın birinci bölümüne bu aşamada başlanabilir.

Kültür Planlaması ve Kültür Politikası

Kültür planlamasından önce genel olarak planlamayı açıklamak gerekmektedir. Buna göre, planlama, "bir cemiyetin veya organizasyonun bünyesinde meydana gelen sosyo-kültürel değişiklikleri kendi haline bırakmaksızın, devamı, tipi, sürati ve istikameti itibariyle kontrol altına alma faaliyetidir." (Bilgiseven, 1986:334)

Büyük veya küçük bütün organizasyonların planlama faaliyetlerinin ortak özelliği, hepsinin değişme ile ilgili olmasıdır. Aile, okul, ticarî işletme, devlet vb gibi bütün organizasyonlarda, kendiliğinden meydana gelen bütün değişmelerin istenilen sonuçları vermesini sağlamak ya da yavaş değişme veya durgunluk hallerinden daha süratli değişmeye dönüştürülmesi için birtakım planlar yapılması mecburiyeti ortaya çıkar. İşte devlet faaliyetlerinden biri olarak karşımıza çıkan "sosyal hayatın millî çapta planlanması" da özellikle az gelişmiş ülkelerde değişimin yönlendirilmesi ve süratlendirilmesi amaçlarını taşımaktadır. Millî çapta planlama faaliyetleri, "bütüncü görüş"e ihtiyaç hissettirir. Değişimin istenilen yön ve hıza göre ayar-

lanması, sosyal realitenin bütünlük çerçevesinde göz önüne alınması ile mümkün olabilir. Aksi halde, bir alanla ilgili olarak faydalı görülen bir tedbir, bir başka alanda zararlı sonuçlar ortaya çıkarabilir ve bu zarar bir başka alanda elde edilmiş faydalardan daha önemli duruma gelebilir. (Bilgiseven, 1986:334-335)

Bir ülkede sosyal ve ekonomik kalkınmanın gereği olarak kültür ve tarih hafızasının yenilenmesi ve kalkınma sürecini kendi kültür ve tarihi ile bütünleştirerek gerçekleştirmek çok önemlidir. (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Millî Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 1984:9). Şüphesiz sosyal planlamalarda başarı için sosyal ve kültürel yapının birlikte düşünülmesi ve toplumun moral değerleri ile desteklenmesi gerekir. (Kaya, 2005:60-61) Ancak, bu noktadaki en temel güçlük, kültür konusunun soyut olmasıdır (Çalık, 1983:1-5) Bu güçlüğüne rağmen, pek çok bakımdan sağlıklı bir toplum için planlama yapılması zorunludur.

Kültür planlamasıyla ilgili olarak şu ifadeler de ilâve edilebilir: “Planlamanın kültür sahasına sokulması, bir toplumdaki kolektif değerlerin devlet tarafından tayin edilmesi ve planlanmış bir kültürün yaratılması demek değildir. Planlı kültürden kastedilen mana, resmî bir kültür, hakim bir ideoloji de değildir.” (Erkal, 1996:136). Bu açıklamaların ışığında, devletin görevi, kültür faaliyetlerini daha dar, daha belirli bir sahaya indirgeyerek yerine getirilmesi şeklindedir (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Millî Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 1984:7-8). Kültür planlaması toplumun hem varlığını sürdürdürebilmesi ve hem de demokratik karakterlerini koruması için zorunludur. Devletin kültür sahasındaki faaliyetlerinin gayesi, toplumun maddî refahı ile manevî mirası arasında paralel bir gelişme sağlamak, ilmi gelişme ve ilerlemeyi o toplumun insanları için bir iç zenginliği kaynağı haline getirmek, geçmişin uzantısı olan şimdiki zamanın tarihî devamlılığını temin etmektir. (Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Millî Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 1984:11)

Kültürün paylaşılmasını arttırmak ve yayılmasını temin eden araçlarla sosyal hayatın vasıflarını yükseltmek ve kültürün geliştirilmesini sağlamak faaliyetleri de “kültür politikası”nı teşkil etmektedir. Kültürün geliştirilmesi de, kültürün bütün boyutlarını-çevre, sanat, bilgi vs.-dikkate alan bütünlüyci ve kapsayıcı tedbirler alınmasına bağlı olmaktadır (Gür, 1985:5).

Kültürün bütün yönleriyle plan ve programlar dahilinde ülke gerçeklerine uyan politikalar ile yönetilmesi olarak sonuçlandırabileceğimiz kültür politikası ve planlamasının Alevilik ve Bektaşılık eksenli olarak analiz edileceği ikinci bölüme bu şamada geçilebilir.

Kültür Politikalarında Alevilik ve Bektaşılık Konusu

Alevilik ve Bektaşılık konusu Türkiye'nin birinci dereceden fay hatları konumundaki sosyal meselelerindedir. Bu sebeple, üzerinde ciddiyetle durulması gereken ve devlet ciddiyeti ile ve titizlikle yaklaşım gösterilmesi gereken hususlardandır.

Devletin politikalarında ve planlamalarında tartışma götürmez bir şekilde yer alması gereken Alevilik ve Bektaşılık meselesi (Eröz, 1987:127-130), dışardan müdahalelere gerek kalmadan üzerinde çalışmalar ve etüdler yapılarak çözüm bekleyen noktalarının halledilmesi şart olan sorunlardan biridir.

Bütün bu özelliklerine rağmen, halledilemeyecek ve Türkiye Cumhuriyeti'nin üstesinden gelemeyeceği şekilde de zorlukları olan bir mesele değildir. Her şeyden önce, bir etnisite sorunu veya ayrılmaya yol açacak farklı renkler içeren bir mesele değildir. Alevilik ve Bektaşılık çerçevesi içerisinde olduğunu düşünen insanların çok büyük bir çoğunluğu Türk kimliği ve Türk kültürü ile herhangi bir şekilde sorunu olan insanlar değildir. Bu sebeple konunun etnisite eksenli değil de temel hak ve hürriyetler eksenli bir mesele olduğunu ve araştırma ve değerlendirmeleri yaparken de bunu göz ardı etmemenin şart olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

Aslında, Türk kültürü ve İslâm dininin temel değerleri (Talas-Aksoy, 2009:147-170), Alevilik ve Bektaşılığın Sünni gelenek ile ortak paydası olarak öne çıkmaktadır. Temel hak ve hürriyetlerin yanı sıra bu ortak değerlerin dikkate alındığı politikaların tayin edilmesi büyük önem arz etmektedir.

Kalkınma planlarında ve kültür politikalarında da Alevilik inancının ve geleneklerinin kültürel bir dinamik olarak görülüp yer bulması çok ciddi bir zorunluluktur. Kültürün bütün soyut ve somut yönleriyle yaşatılması ve geleceğe intikal ettirilmesi her insanın, grubun ve zümrenin en doğal hakkıdır. Doğal olarak bu durum Alevilik ve Bektaşılık kültürüne sahip olan insan, grup ve zümreler için de geçerlidir.

Alevî-Bektaşî kültürünün yaşatılması ve aktarılmasının önündeki en önemli engel, Sünni İslâm geleneğinin tek gerçek olarak kabul edilmesidir. Osmanlı Dönem'inde İran'daki Türk yönetimle başlayan Türklerin temsilcisi olma konusundaki iktidar mücadelesinin cumhuriyet dönemine mirası şeklinde düşünülmesi gereken bu realite, Atatürk Dönemi'nde ve genel olarak Tek Parti Döneminde bir fetret devri yaşamış ve çok partili dönem ile birlikte yeniden yoğun bir şekilde yerleşme şansı bulmuştur.

Alevî ve Bektaşî geleneği konusunun yanında genel politikalar konusunda da Atatürk Devri diğer dönemlerden çok farklı bir yere sahiptir. Çünkü, Atatürk Dönemi'nde genel politikaların yanında kültür politikası da iki önemli eksen üzerine oturtularak belirli bir denge kurulmuştur. Bu eksenler çağdaşlaşma ve milliyetçiliktir. Bu denge politikasını Boğaziçi Köprüsü'ne benzetmek mümkündür. Köprünün bir ayağı Avrupa yani çağdaşlaşma, diğer ayağı da Asya yani milliyetçilik şeklinde değerlendirilebilir (Talas, 2003:3). Atatürk sonrasında hem genel politikalar hem de kültür politikaları konusunda bazen biri bazen diğeri ağırlık kazanınca dengenin kaybolduğunu ifade etmek mümkündür.

Kültür politika ve planlamalarında görülen bu denge kaybı, Alevî- Bektaşî inanç ve geleneğine sahip insanlar bakımından da önemli sorunlardan birinin temeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü Tek Parti dönemindeki laikliğin bütün inançlara aynı mesafede olması, daha önce bir denge oluşturmaktayken, çok partili dönem ile birlikte Sünni inanç ve gelenekler lehine ağır basınca denge ortadan kaybolmaya ve dolayısıyla da Alevî-Bektaşî inanç ve geleneğine mensup insanların merkezden kayıp Marksist örgütlerin pençesine düşmeye başladıklarını görmek gerekmektedir (Eröz, 1987:129). Oysa, siyasal anlamda da merkezde buldukları

dönemde, Alevilik ve Bektaşiliğin gelenek, görenek ve kültürleri yok sayılmak yerine aktarımı ve tanıtılması konusunda belirli bir serbestlik olsaydı hem Marksist örgütlerin etkisinde kalma sorunu hem de Sünni kesim ile birbirine yabancı ve birbirini tanımayan yaklaşımlara sahip olunmazdı. Bir anlamda, bugün için en önemli sosyal ve kültürel fay hatlarından biri olarak önümüzde beklemezdi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Planlı Kalkınma Dönemi'nin başladığı 1960 yılından bugünlere kadar gelinen dönemdeki plan ve programlar incelendiğinde Alevi ve Bektaşî kültürünün iletilmesi ve aktarılması konusunda devlet politikasında bir eksikliğin olduğunu görebilmek mümkündür. Adeta yok mertebesinde. Alevilik ve Bektaşiliğin bir kültür unsuru olarak dikkate alınması ancak Avrupa Birliği ilerleme raporları ve bu raporlar için hazırlanan ulusal programlarda kendisini bulabilmiştir.

Bu dikkate almamanın arkasında yatan gerçek ise, gelmiş geçmiş bütün iktidarların ortak tavırının Aleviliğin ayrı bir din olmadığı ve bunun için de İslâm inancı içinde değerlendirilmesi anlayışı mevcuttur. Bu anlayış kadar etkili olan bir başka gerçek ise, Alevilik ve Bektaşilik kültürü için talep edilen hususların dış dünya temelli olması ve bunun da bölünmeyi tetikleyeceği kanaatidir.

Neticede haklı taleplerin yerine getirilmesi ve insanların temel ihtiyaçlarından olan din ve vicdan özgürlüğünün bölünmeye yol açmayacak şekilde çözümleri elbetteki bulunmaktadır. Bunların seçilip toplum hayatında yer alması artık kaçınılmazdır.

En son hazırlanan kalkınma planı olan Dokuzuncu kalkınma planında kültürel çeşitliliğe vurgu yapılmış ancak, Alevilik ve Bektaşilik konusundan özel olarak bahsedilmemiştir. Devletin yükümlülüğünü yerine getirme beyanı mevcut olup, gelecek ile ilgili stratejilerde kültürel çeşitlilik bağlamında yer alacağı ifade edilmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013), 2006: 21-34).

Ancak Avrupa Birliği İlerleme Raporlarında Alevilik ve Bektaşilik konusu kültürel çeşitlilikten çok din farklılaşması olarak algılanıp İslâm'ın dışında olarak görülmektedir. Bu durum devletin temel çekincesi olarak görülmekle beraber, Alevilik kültürüne sahip insanların ihtiyaçlarının istedikleri yöntemlerle tatmini gerçekleşini ortadan kaldırmamaktadır (AB İlerleme Raporu, 2007:23).

Sonuç olarak dış dünyanın tatmin edilmesinden çok içerde sorun çözmek gerçekliğinden hareketle, Alevilik ve Bektaşilik konusunda devlet eliyle planlama, program hazırlama ve ihtiyaçların karşılanması çok temel bir zorunluluktur denilebilir. Ülkedeki dinsel ve kültürel iklimi bölünme sürecine götürmeden akıl süzgecinden geçirilmiş politik yaklaşımlara ihtiyaç bulunmaktadır. En temel sosyal ihtiyaçlardan olan inanç ihtiyacının tatmin edilmesi ve bu anlamda vatandaşların taleplerinin ciddiyetle dikkate alınıp çözüm yolunun seçilmesi kaçınılmazdır. Söz konusu temel sosyal ihtiyaçların tatmin edilmesinin önünde engeller bulunması çareyi dışarıda arama sorununu da beraberinde getirecektir. Sağlıklı toplum olmayı

amaçlamak ve bu amaçlar doğrultusunda stratejiler geliştirmek sorunları çözenin anahtarı olacaktır.

Sağlıklı toplum olabilmek için de her kesimin yerinde ve doğru taleplerinin dikkate alınması şarttır. Bu anlamda Alevi ve Bektaşî geleneğine mensup insanların talepleri ve ne istedikleri konusunu 2009 yılında yapılan Alevî Çalıştay'ındaki açıklamalara bakılarak anlamak mümkündür ("Alevî Çalıştay'ı sona erdi", 2009:1-2):

-Alevi-Bektaşî geleneğine mensup insanlar muhatap alınarak, sorunlar bizzat alevi-Bektaşî geleneğinden gelenlere sorulmalıdır.

-Devlet artık Alevi-Bektaşî geleneğinden gelen insanları yok saymamalıdır. Aleviler muhatap alınmalıdır.

-Devlet inançlara eşit mesafede olmalıdır.

-İnançların çağın etkin bir olgusu olduğu kabul edilmelidir.

Bütün sosyal gruplar gibi Alevi-Bektaşî gelenekten gelen insanların da devlete karşı yerine getirdikleri sorumluluklarının karşılığını alma hakları vardır. Buna göre sadece Devletin yaklaşımını Alevi-Bektaşî gelenek ve kültürüne mensup insanları büyük ölçüde rahatlatıp, sorunların ortadan kalkmasına zemin hazırlayacaktır. Bu durum çok uzun yıllardır Alev-Bektaşî inanç, gelenek ve kültürünü araştıran uzmanların da ortak görüşüdür diyebiliriz.

SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti, Türk Milletinin tarihi süreç içerisinde elde ettiği tecrübeyle kısa sürede çok önemli başarılarla imza atmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, laik-üniter-demokrat-çağdaş ve milliyetçi bir cumhuriyet olarak genel politikalarını tayin etmiştir.

Genel politikaların yanı sıra, özeld e kültür politikalarında da yukarıdaki karakterler göz önünde tutularak politika t ayinleri ilk dönemlerde aksamadan yapılmıştır. Ne zaman ki Atatürk'ün dönemi sona ermiş, o zaman, kültür politikalarında hassas dengeler sarsılmaya başlamıştır. Atatürk'ün icracı kişiliği yeniliklerin uygulanmasını ve kurumsallaştırılmasını sağlayan en önemli faktör olmuştur. Çünkü eski monarşik düzen ve halifelik kurumunun devamını isteyen çok güçlü bir muhalefet bulunmaktaydı. Bu muhalefete sözünü geçiren bir lider adeta bir tek adam dönemi yaşanmıştı. Bu dönemde, Atatürk, bürokrasiden askere kadar her türlü otoriteye kadar hakimiyetini kabul ettirmiştir. Devlet için benimsediği yapı ve ilkelerini etkili bir muhalefete kabul ettirme başarısı ayrıca araştırılmaya değer olan ve bakir olan konulardan birisidir.

Atatürk, politikalarını iki ana sacayağı üzerine oturtmuştur. Bunlar; milliyetçilik ve çağdaşlaşmadır. Bunlar birbirinden ayrılmaz bir denge unsuru olarak öne çıkmaktadır. Milliyetçilik ve çağdaşlık sacayaklarından öncelikle çağdaşlık öne sürülüp milliyetçilikten vazgeçilerek ya

da ihmal edilerek sarsıntıya sebep olunmuş, daha sonra da çağdaşlık ihmal edilip milliyetçilik öne çıkarılınca sarsıntı buhrana dönüşmekte pek fazla gecikmemiştir.

Sonuç olarak dengesi sarsılan kültürün politikasının icra edilmesinde bir devamlılık sağlanamamıştır. Her gelen yönetim bir öncekinin doğrularını da yok etmekten kaçınmamıştır. Günümüzde birlik anlayış ve çıkarların ülke menfaatlerinin önünde tutulması sebebiyle kültür politikaları en fazla aksayan politikalar olarak dikkat çekmiştir. Çok ilginçtir ki, kültürden sorumlu olan devlet teşkilatları en fazla oynanan ya da ilga edilen kuruluşlar olarak öne çıkmaktadır. Her iktidar döneminde muhakkak ya kaldırılmış, ya Turizm ve Millî Eğitim Bakanlıklarından biriyle birleştirilmiştir. Bu da bu teşkilatların yerleşik olamamasını beraberinde getirmiştir.

Kültür politikalarının bu genel çıkmaz durumu kendini Alevilik ve Bektaşilik ile ilgili kültür politikası ve planlamasında da göstermiştir.

Alevilik ve Bektaşilik kültürünün iletilmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile ilgili bir devlet politikasının olmaması bütün Alevilik-Bektaşilik araştırmacılarının temel ortak noktasını oluşturmaktadır. Bu ortak vurguya rağmen, uzunca bir süreden beri dikkate alınmaması bu konudaki sorunların çözümünün temel engeli niteliğindedir. Alevî ve Bektaşî inanç ve geleneklerinin planlamadan icraata kadar devletin ilgisinden uzak tutulmaması Alevî ve Bektaşî inancına mensup insanların doğal karşılanması gereken beklentilerindedir. Bu beklentilere uygun ve ülkede yeni sorunlara yol açmayacak cevaplar verilmesi artık kaçınılmaz bir hal almıştır.

Unutulmamalıdır ki, güçlü ve lider bir ülke olmak asgari müştereklerin artırılması ile mümkündür. Türkiye’de Alevî ve Bektaşî inancına mensup insanların hoşnut etmeden de asgari müşterekte birleşmenin sorunlu olması engellenmiş olamaz.

Kültür politikaları ve Alevilik-Bektaşilik meselesi ilişkisi ile ilgili bazı öneriler sunmak gerekmektedir:

- Bütünleştirici politikalara ağırlık verilmelidir,
- Ortak payda vurgusunu öne çıkaran projeler geliştirilmelidir,
- İnsanların farklılıklarını kabul ederek birbirlerini tanımlarının temin edilmesine katkıda bulunan yeni politika tercihleri tayin edilmelidir,
- Türk kültürünün dinsel hayatında Alevilik ve Sünnilik ayrımı yapılmaksızın bir bütün olarak değerlendirilmesinin devlet politikalarına da yansıtılması gerekmektedir.
- Kültür aktarımı konusunda insanlara imkân ve fırsatların tanınması ve iletişim ve yakınlaşma konusunda teşvik tedbirlerinin geliştirilmesi gerekmektedir,
- Ortak kültürel mirasların tespiti, değerlendirilmesi ve tanıtılması konusunda kültürel politika tercihlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AB İlerleme Raporu (2007) Türkiye Cumhuriyeti AB Genel Sekreterliği, http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2007karsilastirmalitable.pdf Tarih: 18.06.2009.
- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Hazırlık Çalışmaları Kültür Sektörü, 1983, DPT Yayınları
- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Milli Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu, (1984), Ankara, DPT Yayınları
- Birinci Milli Kültür Şurası (23-27 Ekim 1982) Komisyon Raporları (1985), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
- Bilgiseven, Amiran Kurtkan (1986) Genel Sosyoloji, İstanbul, Filiz Kitabevi
- Çalık, Mustafa (1983) Kültür Buhranı'na Planlı Müdahale, Ankara, DPT Uzmanlık Tezi
- Deren, Seçil (2002) "Kültürel Batılılaşma", Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık, Cilt:3, İstanbul, İletişim Yay., s.382-387
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007 – 2013) (2006) Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu
- Erkal, Mustafa (1996) Sosyoloji, İstanbul, Der Yayınları
- Eröz, Mehmet (1987) Atatürk Milliyetçilik Doğu Anadolu, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul
- Gür, Hilmi (1985) Türkiye'de Kültür Planlaması ve Yeni Bir Yaklaşım Teklifi, Ankara, DPT Uzmanlık Tezi
- Kalkınma Planları, Yıllık Programlar ve İcra Planlarında Kültür (1985) Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, APK Kurulu Başkanlığı Yayınları
- Kaya, Yaşar (2005) Sosyal ve Kültürel Değişme, İstanbul, Turan Yayıncılık.
- Mardin, Şerif (1999) "Türk Siyasetini Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri", (Çev. Şeniz Gönen), Türkiye'de Politik Değişme ve Modernleşme içinde, İstanbul, Alfa Yayınları, s.79-104
- Nutuk II (1975) İstanbul, , Kültür Bakanlığı Yayınları
- Planlama, (1973) Ankara, DPT Yayınları
- Safa, Peyami (1976) Doğu Batı Sentezi, İstanbul, Yağmur Yayınları
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Öncesinde Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler, (2000), Ankara, DPT Yayınları
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) 2002 Yılı Programı Destek Çalışmaları Ekonomik ve Sosyal Sektörlerdeki Gelişmeler, Ankara, DPT Yayınları Toker, Y. (1993) Türkiye'de Din ve Vicdan Hürriyeti, İstanbul
- Talas, Mustafa (2003) Küreselleşme ve Türkiye'de Kültür Politikaları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya.

- Talas, Mustafa (2009a) “Türkiye’de Kültür Politikası ve Kültür Planlaması ve Türk Dünyası Perspektifi”, Türk Dünyasında Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 6.Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı, Celalabat-Kırgızistan, s.711-723
- Talas, Mustafa (2009b) “Atatürk Dönemi Kültür Politikaları”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Eylül-Ekim 2009, Sayı:182, s.31-45
- Talas, Mustafa-Aksoy, Numan Durak (2009) “Küreselleşme ve Yerelleşme Çerçevesinde Türk Aleviliği”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı 51, s.147-170.
- Tural, Sadık (1998) “Cumhuriyet Değerlere Sahip Çıkmadır”, Yeni Türkiye, Cumhuriyet Özel Sayısı, Eylül-Aralık 1998, Yıl:4, Sayı:23-24, s.2419-2421
- Turan, İlder (1999) “Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu”, Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme, İstanbul, Alfda Yay., s.359-386
- Turan, Osman (1978) Türkiye’de Manevi Buhran, İstanbul, Nakışlar Yayınevi
- Türkdoğan, Orhan (1996) Değişme, Kültür ve Sosyal Çözümle, İstanbul, Birleşik Yayıncılık
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür, (1990) Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları